

**Pedagogická fakulta
Univerzita Hradec Králové**

Hodnocení diplomové práce

Posudek vedoucího práce

Jméno autora: Kateřina Soukalová

Název práce: Vyjednávání sociálních vztahů ve školním prostředí

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radek Vorlíček, Ph.D.

Oponent práce: Mgr. Gabriela Caltová Hepnarová, Ph.D.

Kolegyně Kateřina Soukalová se zabývá vyjednáváním sociálních vztahů ve školním prostředí. Ve své práci se konkrétně zaměřuje na důvody začleňování či vyčleňování žáků v žákovském kolektivu a popisuje různé vyjednávací strategie, kterými se žáci a žákyně snaží o zařazení do kolektivu.

Cílem její diplomové práce je „popsat sociální vztahy v kolektivu dětí a analyzovat, jakými způsoby si osvojují své role.“ Výzkumný problém je stanoven takto: „Jakými způsoby si osvojují své role v rámci vzájemných vztahů žáci 5. třídy?“ Autorka si také stanovuje tři hlavní výzkumné otázky: Jaké jsou vztahy mezi žáky 5. třídy? Co nejčastěji určuje pozici žáka 5. třídy? Jaké vyjednávací strategie k prosazení žáci 5. třídy volí? U otázek je potřeba uvést, že výzkumné šetření převážně cílilo na pátou třídu, avšak z důvodu malotřídní organizace se ve výsledcích objevuje i 4. třída.

V první kapitole se kolegyně zaměřuje na školní prostředí a vysvětluje klima školy, včetně různých faktorů, které toto klima ovlivňují. V druhé se zabývá charakteristikou školní třídy, představuje vývojová stádia, třídu jako sociální skupinu či pozice a role žáků. Ve třetí se zaměřuje na sociální klima školní třídy a zde představuje i různé přístupy a metody zkoumání daného klimatu. Čtvrtá kapitola je zaměřena na faktory určující pozici žáka ve školní třídě. V poslední páté kapitole autorka představuje své vlastní výzkumné šetření a diagnostiku páté třídy na základní škole.

Diplomová práce je založena na kvalitativním výzkumu, který se opírá o metodu zúčastněného pozorování. Tato metoda je navíc vhodně podpořena sociometrickou metodou pro zjišťování vztahů (SORAD). Výstupem metody SORAD jsou indexy vlivu, oblíbenosti, náklonnosti a ovlivnitelnosti a orbitální sociogramy (viz např. pěkný Sociogram č. 1: Obliba v rámci celého kolektivu – pozitivní volby či Sociogram č. 2: Obliba v rámci celého kolektivu – negativní volby).

Autorka měla v úmyslu původně komparovat dvě základní školy. Tohoto původního plánu se však autorka nemohla držet a z důvodu epidemiologické krize se soustředila výhradně na jednu základní školu. Kromě toho autorka se původně chtěla zaměřit na druhý stupeň základní školy. Nicméně jak sama ve své práci uvádí, z důvodu nepříznivé epidemiologické situace byla nakonec její žádost cílena na třídy prvního stupně, protože druhý stupeň střídal distanční výuku s prezenční. Navíc třída, která byla prvotně zvolená k pozorování, v dohodnutý termín nebyla ve škole přítomna (viz podkapitola 5.1.2 Sběr a zpracování dat).

Přes veškeré tyto komplikace spojené s epidemiologickou krizí považuji práci Kateřiny Soukalové za velmi zdařilou. Kolegyně si se všemi překážkami poradila a práce je kvalitní, čtivá a přehledně strukturovaná. Řešené téma je velmi aktuální. Teoretické zdroje jsou dobře zvolené a jejich využití je adekvátní. V závěru nechybí diskuze k výsledkům výzkumného šetření a vazba k sociální pedagogice.

Otázky k diskuzi

- 1) Jaká byla Vaše role při pozorování školního kolektivu? Jak Vás vnímali žáci a učitelé?
- 2) Jaké doporučení pro praxi byste vznesla na základě Vašeho výzkumu?

Práce splňuje kritéria kladená na diplomové práce.

Navržené hodnocení:

Datum: 28. 7. 2021

Radek Vorlíček